

Til
Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Oslo, 26.01.09

Høring – NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida

Med utredningen har utvalget foretatt en bred gjennomgang av fagopplæringa i Norge. Det er fremmet i overkant av 80, ulike forslag til tiltak med intensjon, å utvikle kvaliteten og sikre større grad av gjennomføring for alle grupper som deltar i opplæringen. Det er bred enighet i utvalget om tiltakene som samlet viser et ønske om å styrke fagopplæringen. Faglig råd elektro støtter opp om forslagene, men vil i dette høringssvaret bemerke noen forhold og forutsetninger, som må legges til grunn for å nå utvalgets intensjoner. Spesielt vil vi her peke på lokal og bransjevis forankring og samarbeid. Med så mange forslag til tiltak er det noen forslag som er viktigere enn andre, Faglig råd elektro vil derfor fremheve de viktigste tiltakene.

Utvikling av et forpliktende kvalitetsutviklingssystem for fag- og yrkesopplæringen

Lokal og bransjevis forankring og samarbeid

Utredningen tegner et bilde av en fagopplæring som er vel organisert med god forankring og involvering av de sentrale partene. Det er et godt grunnlag for videre utvikling. Vi vil likevel påpeke at det på avgjørende områder mangler grunnlag for å sikre kvalitet og godt læringsutbytte. Det mangler gode retningslinjer og rammebetingelser for virksomhet lokalt.

Kvalitetssikringen av programfagene i videregående skole er dårligere enn i fellesfagene med en tvilsom eksamensordning som eneste måling av kvalitet. Den etablerte ordningen med en tverrfaglig praktisk eksamen i programfaga, med begrenset tidsbruk vil i mange tilfeller, ikke gi tilstrekkelig vurderingsgrunnlag. Annen dokumentasjon på læringsarbeidet mangler både i skole og i lærebedriftene. Det er derfor nødvendig å få på plass en god gjennomgående dokumentasjonsordning og både metoder og ordninger som sikrer god kvalitet i opplæringen.

Lærlinger som har tegnet kontrakt gjennom opplæringskontor har behov for den støtte og trygghet som hovedavtale og tariffavtalene gir for lærlinger i kontrakt direkte med bedriften.

Partssamarbeidet om lærlingordningen må ivaretas. Det gjelder både i forhold til i løpende kontrakter, opplæringskontor, ved motiverende arbeid for å fremskaffe nye læreplasser, og for lærlingordningen generelt. Denne problemstillingen må drøftes videre og blir særlig viktig i en forventet lavkonjunktur, hvor inntak av lærlinger vil bli holdt opp mot eksisterende arbeidsplasser.

Til kapittel 6.6 om kvalitetsutvikling i fag- og yrkesopplæringen

Vi støtter utvalgets forslag til å utvikle kvaliteten i fag- og yrkesopplæringa som sentralt i utredningen. Der er avgjørende viktig at arbeidet med læringsutbytte og gjennomføring prioriteres. Som utvalget foreslår med det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet for området bygges ut på en måte som er relevant for fag- og yrkesopplæringa. Arbeidet må skje i samarbeid mellom myndigheter og arbeidslivets parter. Igjen vil vi peke på at god statistikk er avgjørende. Et system for gjennomgående dokumentasjon må være en naturlig del av et system for å sikre god kvalitetsutvikling.

Til kapittel 6.7 om situasjonen for lærere og instruktører

Vi støtter forslagene i 6.7, men vil peke spesielt på kravet til veilederkompetanse hos instruktørene. En må også her utvikle et varig system for kontinuerlig utvikling av kompetansen til lærere og instruktører. Dette tiltaket er også sentralt som del av et system for å sikre god kvalitetsutvikling.

Til kapittel 6.9 om internasjonalisering

Faglig råd elektro støtter utvalgets forslag til satsingsområder i forhold til internasjonalisering av fag- og yrkesopplæringen. Rådet mener en sterkere satsning på utveksling av lærlinger vil bidra til økt faglige, sosialt og kulturelt utbytte.

Forskning og statistikk

Tiltak til avsnitt 6.2, bidra til raskere omstilling i samfunnet

Forskning og statisk verktøy må tilpasses slik at de ivaretar lokale behov og bransjenes behov og ikke bare de overordnede spørsmålene. Se også 6.8 forskning og dokumentasjon.

Til kapittel 6.8 om behovet for forskning, dokumentasjon og statistikk

Behovet for forskning og dokumentasjon innen fag- og yrkesopplæringen er sterkt undervurdert. Det gjelder både i forhold til andelen av befolkningen som utdannes denne vei og andelen de har i landets verdiskapning.

Vi støtter opp om forslagene om at forskinger- og brukersiden i større grad involveres for å sikre kvalitet og relevans. Det må i større grad tas hensyn til både bransjer og lokale forhold i utforming av aktuelle forsknings- og dokumentasjonsprosjekt. Forslagene om at det etableres forskernettverk på feltet og at det utvikles årlige statusrapporter er viktige.

Gjennomføring

Til avsnitt 6.3, flere skal gjennomføre opplæringen

Vi vil understreke behovet for korrekte og oppdaterte statistikker og at alle som får offentlige midler til utdanning, pålegges å rapportere de nødvendige opplysningene. Før det settes i gang forsøk med økonomiske insentiver, bør de mange forsøkene og tiltakene som gjennomføres i fylkene for at flere ungdommer skal gjennomføre videregående opplæring evalueres.

Yrkesretting

Vi ser forslagene om yrkesretting som sentrale for å bedre gjennomføringen.

Yrkesretting må inn i læreplaner og forskrifter. Det må utvikles veiledninger og lærerutdanninga må styrkes på området. Det forutsettes at faglig kvalitet og nivå opprettholdes.

Fleksible løp i fagopplæringa

Forsøksordningen med praksisbrev bør ikke utvides, før de igangsatte forsøkene er evaluert. Faglig råd elektro mener at praksisbrevordningen må tilrettelegges slik at ungdom som velger denne utdanningsveien får rett til en utdanning som over tid kvalifiserer til å fremstille seg til fagprøve.

Tilgang på læreplasser

Skal fagopplæringa bedre sin status, er en jevn tilgang på læreplasser avgjørende. Erfaring fra tidligere viser at elever som har startet på et utdanningsløp og som ikke får en forventet læreplass, blir negativt innstilt til opplæringen og viser det til sine venner og sin omgangskrets. I neste omgang vil søkningen til tilbudet reduseres drastisk. Ved starten på en lavkonjunktur vil dette området være særs viktig.

Vi vil igjen peke på behovet for samarbeid med mellom partene på det lokale plan når læreplassene kan komme i konflikt med ordinære arbeidsplasser.

Faglig råd elektro støtter opp om at alle elever som ikke får læreplass etter Vg2, skal ha rett til 2 års yrkesfaglig opplæring. Igjen er samarbeid med arbeidslivets parter avgjørende. Ordningen må innrettes slik at den ikke fortrenger læreplasser.

Utvalget foreslår at tilskudd til lærebedrifter justeres. I det løpende arbeidet med revisjon av fagutdanningen, og gjennom Kunnskapsløftet spesielt, er arbeidslivet tildelt en stadig økende andel av fagopplæringen. Vi kan ikke se at tilskuddet til lærebedrifter er justert tilvarende over denne tiden, verken i forhold til kostnadsutviklingen, eller i forhold til arbeidslivets økende arbeid i videregående utdanning. Faglig råd elektro vurderer at en justering av tilskuddet vil være avgjørende i forhold til arbeidslivets mulighet til engasjement i fagutdanningen. Dette er spesielt viktig når vi går inn i en fase der alle signaler tyder på nedgang i konjunktorene og virksomheten i næringslivet. Dette forslaget må ses i sammenheng med 6.6 og kvalitetssikring av opplæringen.

Rådgiving og karriereveiledning

Faglig råd elektro støtter utvalgets forslag om å opprette et nasjonalt senter for karriereveiledning. Det vil lette tilgangen på relevant informasjon når innsatsen kan rettes mot en instans. Faglig råd støtter også utvalgets forslag hva angår kompetansekrav for å arbeide som utdannings- og yrkesrådgivere i grunnskolen og videregående opplæring og ved karrieresentre.

Som Karlsenutvalget skriver må yrkesrådgiving ikke bli en oppgave for rådgiveren alene. Skolene må organiseres slik at rådgiveren blir en av fagpersonene som skal bidra til at kollegiet utvikles til en kompetent rådgiverstab.

Vi vil spesielt peke på at det nye regelverket i forskriften om utdannings- og yrkesrådgiving hvor skolen skal så langt det er mulig og hensiktsmessig, trekke inn eksterne samarbeidspartnere for å gi eleven best mulig informasjon og tilbud om rådgiving om yrkes- og utdanningsvalg. Aktuelle samarbeidspartnere er andre utdanningsnivå, lokalt arbeidsliv, partnerskap for karriereveiledning og hjemmet. Vi vil i denne forbindelse peke på den ressurs som ligger i bransjer og arbeidslivets parter lokalt. Faglig råd elektro vil også støtte forslaget om at også lærlinger skal ha rett til å benytte skolens yrkes- og sosialpedagogiske rådgivertjeneste etter tegnet lærekontrakt.

Utstyr i skolen

Når det gjelder kartleggingen av utstyrssituasjon på videregående skoler må behovet for utstyr holdes opp mot produksjonsmetodene i næringslivet slik utvalget beskriver. Videre må det avklares hva bedriftene kan bidra med i opplæringen slik at utstyret i skole og bedrift kan utfylle hverandre og samlet sikre god kvalitet.

Landslinjer

Faglig råd elektro er opptatt av at landslinjestrukturen for små faggrupper opprettholdes. Dette er utdanningstilbud som er dyre og utstyrskrevene, og som det enkelt fylke ikke har mulighet for å ta ansvar for. Rådet er derfor godt fornøyd med at disse fagenes behov for opplæring ivaretas gjennom landslinje ordningen.

Overgang fra fagbrev til fagskolen og høyere utdanning

Til kapittel 6.4 om muligheten til å bygge videre på fag- og svennebrev

Forslaget om utvikling av fagskolen og utbygging av Y- veien i hensiktsmessig omfang er vesentlig for fag- og yrkesopplæringen. Forslagene er viktig for å sikre arbeidstakerne mulighet for utvikling og arbeidsmarkedet tilgang på kvalifisert arbeidskraft.

Det kjønnssegregerte norske arbeidsmarkedet.

Det synes å være en tverrpolitisk enighet om at det er et behov for å endre det kjønnsdelte arbeidsmarkedet i Norge. Derimot er det uklart hvilke virkemidler man ønsker å ta i bruk.

Et inkluderende opplærings- og arbeidsmiljø er den viktigste trivselsfaktoren for både gutter og jenter. En av de store utfordringene er å finne ut hva som skal til for at ungdom generelt og jenter spesielt trives og blir i bedriften.

Med vennlig hilsen
Faglig råd elektro

Gunnar Visnes
Leder